

16/11-37

100653

— Det er jo det rene vanvidd å gå frivillig ut i krig. Og det å kjempe ved fronten var et umenneskelig slit. Men det er ingen hensikt å være bitter nå, og det nytter å lite å være etterpåklok, sier tidligere frontkjemper Gunnar Selmark. (Foto: Ole C.H. Thomassen)

Frontkjemper med god samvittighet

AV RUTH HEMSTAD

Bergen, januar 1943: 19-åringen vandrer atelangs natterstider. Først i erindringen har de voldsomme situasjonene på gymnaset. For Tyskland var for England? Og skal to staute, store arer slenge langs gatene i Bergen når Europa brenner?

Ikke lenge etter har guttene bestemt seg. Den ene reiser ut i krig og kjemper på de allierte side. Den andre, Gunnar Selmark, følger Winston Churchills innstændige oppfordring: Bekjemp bolsjevismen for alt i verden. Kommunismen er Europas farligste fiende. Selmark blir frontkjemper.

Bjørkelangen oktober 1937: Gunnar Selmark er fortsatt løst og stolt, men han har ett sein mindre, og har fortsatt epilenter i ryggen. Først i erindringen har han en episode utenfor en av bygdas kolonialforretninger: En ti-åring som leper etter ham og roper: Du kjempet for tyskerne under krigen, du kjempet for tyskerne under krigen!

Duknakk

— Alltid mange av oss som var frontkjemper går fortsatt duknakk rundt og skjuler vår fortid 40 år etter! Jeg har ikke

behov for oppreisning, min samvittighet er god. Jeg ble frontkjemper av overbevisningsgrunner, jeg ønsket å bekjempe kommunismen. Alt det med Hitlers konsentrasjonsleire og fødeutryddingsplanene, det visste vi ingenting om! Sier Gunnar Selmark på kiltende bergensk, selv om han ikke har bodd i Bergen siden 1943. Da han kom tilbake i 1945, hardt såret og stemplet av nesten hele det norske folk, ville ikke faren ha noe med ham å gjøre. Selmark ble telegrafist, forlot landet, og var sjemann i 12 år.

I dag er Selmark lærer, beklennende buddhist, og er på alle måter ferdig med krigen i Kroatien (nå Jugoslavia) og Sovjetunionen, selv om det fortsatt kan hviskes bak hans rygg at han der, han var frontkjemper han, nazist. Men Selmark var aldri medlem av Quislings NS (Nasjonal Samling). Og han ser ikke på seg selv som forbryter eller forræder.

Tusenvis

Vi spør ikke om han angret. I stedet presenterer vi Ulateigs bok «Dagbok fra en rotnorsk nazist». En skremmende beretning om et halvglent kapittel, at 7000 kanskje enda flere, reiste fra Norge under krigen for å kjempe sammen med tyskerne, mot kommunismen. Vi lurer på hvorfor, nærmest hvordan kunne de...

— Mange var enige om at Norge lå egentlig ikke i krig med Tyskland. Vi hadde jo kapitulert. Kongen hadde flyktet til England, noe jeg ikke syntes særlig om. Hitler hadde klart å gjenreise Tyskland fra en økonomisk ruin til et foregangs-

land. Engelskmennene, som hadde lovet å hjelpe oss ora vi ble angrepet, holdt ikke sine løfter. I stedet plasserte de mine i norsk farvann. De gikk inn med krigsskip i Jøssingfjorden og krenket norsk område. Det var ingen grunn til å stole på dem. Og så var det Churchill da, som manet til kamp mot kommunismen.

Distanse

Selmark er tydelig fysisk merket av alt han har gjennomgått, men det er ingen bitterhet å spore hos ham. Han forteller sin utrolige historie med en nærmest suveren distanse, han stopper ikke opp, dvæler ikke unødvendig, mens ordene fosser ut i to timer bare avbrutt av tenning av pipa og små slurker med urte. Høyst levende ruver han i stua. Han kan takke tilfældigheter og flaks for at han ikke endte sitt liv under vinterkrigen i Sovjetunionen. 85 000 av de frivillige i Hitlers hær kom aldri hjem. I følge Ulateigs bok kan tallet på de norske omkomne ligge på 1200.

Krigsopplæring

— Jeg reiste med Monte Rosa fra Norge til Tyskland. Fikk grundig og hard krigsopplæring, og ble sendt til Kroatien. Vår oppgave var å forsvare sivilt befolkningen og fjerne partisanerne. — Ulateigs dagbok forteller Sverre Ryen forteller at hans kompani brente ned 200 hus...

— Mitt kompani var aldri med på noe sånt. Vi lå isolert på et sted som het Dvor. Etter et halvt års tid ble vi fraktet til Sovjet. Vi lå 40 mann andfattet i hver kuvogn gjennom hele Europa.

Jeg husker jeg så en mann ved en jernbanestasjon i Polen. Han satt inne i en kloak og solgte blader. For meg fortonte den tilsværelsen seg som himmelrik!

Såret

Det var i Oranienbaum, sørst i Sovjet, Selmark ble såret. Under en hard kamp betjente han en granatkaster, og slapp opp for granater. På vei bakover for å hente flere granater fikk han en ladning i kneet som pulveriserte hele knokkelen. Like etterpå fikk han en dum-dum-kule i ryggen, en type kuler som eksploderer i det de treffer. Han lå i sneen i flere timer før han ble hjulpet. Han ble fraktet til et lasarett, gipset nærmest fra topp til tå. Så ble lasarettet

bombet. På det neste angrepet oppdaget han en mine som det ene beinet var satt over. Til slutt havnet han på Algeirerhus.

Hjemmefronten

Ved krigens slutt tok Hjemmefronten seg av de skadde frontkjemperne. De ble fraktet til Hebu (nå Ha). Behandlingen de fikk varierende med utvalgte krigerfaring. De som hadde opplevd minst, heret mest, Helge Selmark. Han ble behandlet seks måneder på Hebu, og tror selv det var fordi han ikke var medlem i NS. Det skulle gå lang tid før han ble behandlet som noe annet enn en slappnappet paria-kaste. Fortsett kan fortida hente og stemple ham.